

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Concordia. Pia Et Vnanimi Consensv repetita Confessio
fidei & doctrinæ Electorum, Principvm Et Ordinvm Imperii,
atq[ue] eorundem Theologorum, qui Augustanam
Confessionem amplectuntur**

Lipsiæ, 1606

Conclusio Decalogi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35443

ritatem cum primis quæritat, tametsi eandem plenè, quoad in humanis agemus, nunquam consequemur: Ita vt hoc præceptum cum cæteris omnibus facilè præceptum inaneat, quod citra intermissionem nos accuset, iudicetq; quàm probi coram DEO simus.

CONCLUSIO DECALOGI.

IAM ergo explanata, utcumque habemus Decem præcepta, potiorè diuinæ doctrinæ summam indicantia, quid nobis faciendum sit, vt tota vita nostra Deo probetur & placeat. Præterea fontem ipsum ac scaturiginem, ex qua ebulliant, & in quam redeant vicissim omnia, quæcunque bonorum operum nomina censenda sunt, ita, vt extra decem præcepta nullum bonum opus, quod quidè Deo placere possit, esse existimandum sit, quamlibet tandem coram mundo aut bonum aut magnum, aut speciosum esse videatur. Si ne iam vicissim videamus, quid nostri magni illi heroës sanctitate spectabiles iactare possint, de spiritualibus suis & difficilissimis operibus, quæ ipsi vltro excogitarunt, sibiq; faciendâ proposuerunt, & hæc à Deo præcepta missa faciunt, quasi leuiores & viliores, aut iam dudum præstita essent.

Ego equidem in ea sum sententia, cuius abunde hinc præscriptum esse, quod efficiat, *ἵνα οὐ τις δύναται χεῖρον ἔχειν ὑμῖν*, nempe, vt hæc diligenter seruaremus, mansuetudinem, patientiam, & amicum erga inimicos animum, castitatem, commodandi promptitudinem, atque id genus alia, quæ his virtutibus annexa sunt. Verùm eiusmodi opera, nihil splendoris & autoritatis coram mundo habent. Neque enim rara & noua sunt, & fastu turgida, certis temporibus, locis, personis, ritibus, habitibus, destinata, sed communia, præterita, & domestica, quæ vicinus erga vicinum exercere potest, eam ob rem nullius sunt autoritatis & precij.

*Decalogus
(summa do-
ctrina o-
mnium
virtutum.*

*Hypocrita
maioribus
titulis or-
nant hu-
manos vi-
tus, quàm
legem di-
uinam.*

Hh

Porro

Porro autem illa alia hominum & ora & oculos se conuertunt, quæ ipsi quoque sumtuosissimis ceremonijs, magnis impensis, regijs ædificijs prouehunt atq; ita exornant, vt omnia summe niteant ac splendiant. Ibi thura incenduntur ac thymiamata, ibi pullatur & cantillatur, planèq; omnia concentu perstrepani. Alibi incenduntur cerei, vt præ his alia neque uide neque audiri queant. Nam quod sacrificus quispiam picturata auro casula amictus conspicitur, aut laicus quispiam per totum diem flexis innititur genibus in Ecclesia, secum nescio quid murmurans: hoc uero opus speciosum & præclarum dicitur, quod à nemine sufficiente laudari potest. Cæterum quod misera aliqua puellula infanti in cunis posito sedulo seruit, ac fideliter, quod illi demandatum est, facit: illud uero multo magis precij habendum est. Quid enim aliud uentrosi monachi, & lasciuæ ac prurientes libidine moniales in monasterijs suis quærirant?

*Pharisæicus error
inanis fiducia monasticorum cultuum.
Deliramentum perfectionum monasticarum.*

Vide uero, an non hæc detestabilis quædam sit illorum desperatorum hominum præsumptio, qua sibi tantum sumunt, vt audeant sublimiorem vitam & ordinem inuenire, quam decem præcepta docent, affirmantes, vt dictum est, vitam esse simplicem ac leuiculam, tantumque uulgò obseruandam & lectandam, suam uero sanctis & perfectis conuenientem & propositam. Neque uident calamitosi illi & talpis longè cæciores homines, nullum hominem eò rem deducere posse, vt vel vni præceptorum perfectè satisfaciatur, ut satisfaciendum est, sed subuenire nobis necesse sit sicut audiemus, & fidem & orationem, qua præceptorum seruandorum vim atque uirtutem queramus ac precemur, indefinenterq; accipiamus. Quapropter eorum iactantia non est alia, quam si iactarem & dicerem: Equidem neque grossum habeo, quem debitoribus

bus meis numerem, decem tamen aureos per facile
exoluant.

Hæc propterea hoc diligentius dico & inculco i-
dentidem, vt tandem à miserando illo abusu, qui vsq;
aleò inualuit actis profundissimè radicibus, & adhuc
adhæret omnibus, liberemur, & assuescamus, ex omni-
bus totius orbis ordinibus huc ratum intentos habe-
re oculos, deq; his esse solliciti. Nullo enim vnquam
tempore vllam doctrinam aut vitæ ordines inuenie-
mus, quæ decem præceptis aut pares sint, aut confe-
rendi: cum ita sint sublimia, vt ea nullus homo vnquam
suis viribus assequi queat. Et qui eadem assecutus fue-
rit, celestis & angelicus homo perhibendus est, longè
lateq; omnem mundi sanctitatem excedens. Tantum
vide, vt ea tibi proponas, tuiq; in ijs ipsis periculum
non legatiter facias, omnes virium tuarum neruos in-
tendens & exerens: ac illico senties, tantum tibi su-
peresse negocij, vt superuacaneum existimaueris, alia
sanctitatis aut præstantioris vitæ opera ambitiosè cu-
rare atq; querere. Et hæc de Prima parte, cum ad mo-
nendum, tum docendum dicta sufficiant. Vt tamen
aptius ei rei finis imponatur, illa nobis verba hic repe-
tenda sunt, quæ suprâ quoq; in Primo præcepto ex-
planauimus, vt discamus, quantum operis Deus im-
pendi velit Decem præceptis probè perdiscendis, in-
culcandis & exercendis.

Ego sum Dominus DEVS tuus fortis ze-
lotes, visitans iniquitatem patrum in filios,
in tertiam & quartam generationem, qui me
oderunt, Et faciens misericordiam in millia
his, qui diligunt me, & custodiunt præcepta
mea.

HÆc appendix quanquam, vt suprâ audiui-
mus, sub initium primo præcepto annexa est: omni-

*Detestanda
infantia
fugientium,
posse legi
Dei satisfac-
fieri.*

*Hæc ap-
pendix in-
telligatur*

*addita tota
Decalogo.*

*Comminationes &
promissiones.*

Pœna.

Pramia.

*Opera cæ-
terorum
præceptoris
sua place-
re, cum
precedunt
opera pri-
mi præce-
pti.*

*Primi
præcepti
simplex*

um tamen præceptorum gratia positum esse, negare non possumus, ut quæ coniunctim omnia huc referenda & dirigenda sint. Quare dixi, hæc quoque iure tuti proponenda, & identidem occinenda esse, ut dilecti & tenaciter retineat, quod certum nobis fiat, quare a huiusmodi præceptorum obseruationem & adigendum & impellendi essemus. Neque aliter hæc verba intueri debent, quam si ad vnumquodque singillatim adiecta sint, ita ut in his & per hæc proficiantur omnia. Iam (ut prædictum est) hæc verba vno quasi fasce, & terribiles minas, & amicam promissionem, in se complectuntur, ut nos partim & terreant & admoneant partim amanter prouocent & pelliciant, ut eius verba, perinde, ut diuinam quandam seueritatem, arripiamus ac magnificiamus: quandoquidem ipse hoc taciturnum non præterit, quanti sua verba faciat, aut à nobis fieri velit, tum quam seuerè eadem tueri decreuerit, nequè, quod acerbissimis supplicijs terribiliter exercuturus sit omnes eos, qui sua præcepta contempserint & violauerint: Et vicissim, quàm largiter remunerari benefacere, & omnia bona largiri velit ijs, qui magis ea faciunt, & libenter iuxta præscriptum eorum viuunt & agunt. Quare hoc à nobis exigit, ut omnino tali proficiantur pectore, quod Deum tantummodo metuat, eum vnice in oculis habeat, quodque hoc metu inductum omnia illa accuratè caueat, quæ eius voluntati repugnare videntur, ne Deum ad iracundiam prouocet: & contra quod illi vnice fidat, quodque eius gratiam faciat omnia, quæcunque animo ei gratata esse intelligit, quandoquidem tam amicam paternum erga nos animum præ se fert, nobisque omnibus vltro offert omnes totius in exhaustæ gratiæ ac benedictionis diuitias.

Et hæc quoque primi ac præcipui præcepti, ex quæ cætera omnia manant & ebulliunt, sententia est, & vera ac genuina interpretatio, ita, ut hoc verbum (no

habebis Deos alienos) nihil aliud simplicissimè expostum in se complectatur, quàm hoc ipsum, quod hie erigitur, nempe: Tu me velut vnicum & verum Deum tuum metuas, me ames, tuam fiduciam in me solum rejicias, volo. Vbi enim eiusmodi erga Deum erectum est: hoc & præsens & reliqua præcepta omnia ad vnum compleuit. Contra quicumq; aliud in cœlis aut in terra pertimescit & amat: neq; hoc, neq; alia vltimabit. Ita tota scriptura passim hoc vnum præceptum docuit, & subinde inculcauit, neque non omnia ad hæc duo, nempe, timorem Dei & fiduciam, reducit. Cum primis verò Propheta David nihil aliud bene per omnes Psalmos docet, velut cum inquit: Beneficium est Domino super timentes eum, & in eis, qui sperant super misericordia eius. Quasi totum præceptum vnicò versiculo explicatum esset, eiusque hæc summa foret: illi Deo summè placent, quibus non sunt alij alieni.

Ad eum modum Primum præceptum lucere debet, neq; se splendorem emittere, vt alijs omnibus lucem præbeat. Quamobrem hæc verba per omnia præcepta penetrare debent, veluti ligneus in sortis circulus, vt in eum cum principio copuleat, & omnia vno quasi fasce complectantur, vt subinde reperantur animo, ne memoriam excidant, nempe, in Secundo præcepto, vt Deum metuamus, eius nomine non scèdè ac impiè abutamur, ad execrandum, maledicendum, mentiendum, fallendum, aliasq; improbitates & vitia exercenda, verùm benè & rectè eo vtamur, inuocando, precando, laudando, & gratias agendo, amore ac fiducia Dei incitati, iuxta Primi præcepti constitutionem. Similiter eo ipso metu, amore atq; fiducia incitandi sumus, vt eius verbum non contempnim respiciamus, aut delicati fastidiamus, sed auidè discamus, libenter audiamus, sacrosanctum, preciosum & honorificum habeamus.

Et naturalis interpretatio.

Tota scriptura explicatio primi præcepti, de timore & fide, Psal. 147.

Opera posterioris tabula, Verè sunt cultus, cum gubernantur a timore & fide.

Ita quoque deinceps per reliqua præcepta, virtutes Primi erga proximum obseruanda, gradus faciendæ sunt, vt parentes, dominos, ac omnes Magistratus honorantes, habeamus in precio, libenter eisdem obediētes obsequamur, non quidem ob illorum, sed diuinæ voluntatis authoritatem. Neq; enim tibi parentes respiciendi sunt, neq; quicquam illis gratificandum ac omittendum: sed eò fac respicias, quidnam rei Deus te exigit, quod fidenter à te postulaturus est. Quare, si negligens fueris, iratum ac sæuum iudicem: si feceris, clementem Patrem experire. Præterea ne quam proximo tuo iniuriam aut damnum inferas, vel vim facias, neue vlla in re illi incommodes, siue corpus eius, siue coniugem, siue opes, honorum aut ius spectes, veluti omnia hæc ordine sunt mandata: et si ad hæc commodè perpetranda, neque locus tibi d'esset, neque occasio: ad hæc nullius hominis reprehensionem eo nomine incurreres: sed de omnibus benè merearis, omnes officiosè iuues ac promoueas, quacunque ratione & vbiq; potes, tantùm in hoc, vt Deo obedias, hac fiducia, eum ipsum omnia hæc largiter tibi compensaturum. Ita vides, quomodo Primum præceptum caput ac fons sit, vnde reliqua omnia suam trahunt originem, quodq; rursus omnia alia retrò pertrahant se pendentia, vt & finis & principium, vno indissolubili modo colligata & copulata sint.

*Vilissimam
& saluberrimam
esse meditationem
Decalogi.*

Talia, inquam, operæ precium est, vt iuuentuti nunquam non proponantur, monendo incalcentur, & in memoriam assiduè repetendo reuocentur, vt non tantùm fultè ac plagis, quemadmodum pecora ratione expertia, sed etiam in timore ac cultu Dei pia quadam ratione educantur. Quicunq; enim hæc considerant & animi serua quadam cogitatione perpendunt, esse vident licet hæc non humanæ rationis cominenta, sed summæ maiestatis mandata, quæ tanta seueritate contemto

res eorum punire, contra verò factores eorum inæstimabilibus bonitatis suæ diuitijs remunerari velit: illi sponte ad faciendum Dei voluntatem satis erunt propensi. Quare in veteri Testamento non temerè mandatum erat, vt Decem præcepta omnibus inscriberentur parietibus, angulis, & vestibulis: non in hoc, vt tantùm inscripta spectanda circumferrentur, quemadmodum facit Iudæi consueuerant: sed vt citra intermissionem obuersarentur oculis, & memoriæ occurrerent, in omnibus nostris negocijs & actionibus. Sint ergo cuiq; hæc quotidiana exercitia & studia, in omnibus casibus, negotijs & officijs, ac si omnibus insculpta locis legenda occurrerent, quocunq; oculorum aciem flexerit, imò potiùs vbicunq; incesserit, aut presso vestigio steterit. Ita fiet, vt æquè & domi, & foris, erga vicinos, semper sufficientem causam inueniamus Decem præcepta exercendi, vt nemini ea incumbat necessitas illa procul petendi.

Ex his omnibus iam facilè existimare licet aut videre, quousq; hæc præcepta extollenda, aut quanti tandè facienda sint, præ omnibus & operibus & ordinibus, qui doceri consueuerunt. Hic enim confidenter dicere possumus, vt ad vnum prodeant omnes sapientes, & quotquot sanctimonix titulo superbiunt, num vnum queant opus quamlibet pusillum producere, quod vel extremo horum præceptorum opusculo æquiparandum sit, quod tanta seueritate Deus à suis exigit, & faciendū præcipit, tantā tamq; intolerabilē transgressoribus interminatus iracundiā, & contra factoribus adeo splendidas promissiones pollicitus, se nimirum inexhaustis benedictionis suæ diuitijs tantùm non obruturum eos. Quocirca non iniuria hæc præcepta omnibus alijs doctrinis anteferenda sunt, inq; magno habenda precio, tanquam thesaurus quem à Deo accepimus, omnium preciosissimus.

*Decalogi
doctrina
tam copio-
sa & subli-
mus, &
nunquam
satis per-
spici, nun-
quam ex-
haustiri
possit.*